

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол №5 від 21. 03. 2022 року

Голова Приймальної комісії

_____ Віктор ОГНЕВ'ЮК

Програма фахового випробування з дошкільної освіти

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Освітня програма: 012.00.01 Дошкільна освіта
На основі: освітнього ступеня бакалавр, магістр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки та психології

Завідувач кафедри _____ Ганна ІВАНЮК

на засіданні кафедри дошкільної освіти

Завідувач кафедри _____ Олена ПОЛОВІНА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професійна підготовка сучасного фахівця в галузі дошкільної освіти передбачає врахування сформованих загальних компетентностей, здобутих на попередньому рівні вищої освіти; здатності майбутнього педагога до постійного самовдосконалення, реалізації творчого потенціалу. У процесі підготовки вихователів до освіти дітей раннього і дошкільного віку у закладах дошкільної освіти різних типів, формуються здатність і готовність виконувати складні професійні завдання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти.

Мета освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – підготувати компетентного педагога, здатного до гуманної взаємодії з дітьми дошкільного віку, спрямованої на формування життєвої компетентності та емоційно-ціннісного ставлення до себе, інших та світу; спроможного забезпечити психологічний комфорт дитини в освітньому просторі закладу дошкільної освіти

Програма фахового випробування з дошкільної освіти розроблена на основі Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, професійного стандарту «Вихователь дітей дошкільного віку».

Мета фахового випробування – виявлення базових знань із педагогіки та психології, що ґрунтуються на провідних поняттях: «дошкільна освіта», «розвиток дітей в дошкільному віці», «провідний вид діяльності дітей дошкільного віку» й становлять основу професійно-педагогічної діяльності вихователя, формування первинних уявлень про професію вихователя закладу дошкільної освіти.

Завдання:

- виявити базові знання категорій і понять педагогіки та психології, розуміння сутності педагогічних явищ і процесів;
- виявити елементарні уявлення про застосування знань з педагогіки та психології у професійній діяльності вихователя;
- виявити початкові навички планування фрагментів життєдіяльності дітей раннього та дошкільного віку.

Програма містить тестові завдання з педагогіки, психології, університетських студій: вступ до спеціальності «Дошкільна освіта».

Форма проведення – екзамен у формі комп'ютерного тестування

Тривалість – 60 хвилин

Оцінювання: за 200 бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань вступника

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА

Предмет і завдання педагогіки

Педагогіка як наука. Стадії і джерела розвитку педагогіки. Об'єкт, предмет та основні категорії педагогіки. Предмет і категорії дошкільної педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки (загальної та дошкільної) з іншими науками.

Цінності дошкільної освіти

Самоцінність дошкільного дитинства у становленні та розвитку особистості дитини; повага до дитини, особливості її розвитку та індивідуального досвіду; зміцнення фізичного, психічного та соціального розвитку дитини; цінність життя і благополуччя дитини; збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання.

Базові принципи реалізації Державного стандарту дошкільної освіти

Характеристика базових принципів: демократичність, рівний доступ до якісної освіти кожній дитині, відповідальність за власні дії, соціально-педагогічне партнерство.

Принципи реалізації освітнього процесу в ЗДО: науковості, систематичності, активності, природовідповідності.

Стандарт і зміст дошкільної освіти

Сутність і завдання змісту дошкільної освіти. Основні компоненти змісту дошкільної освіти. Нормативні документи, що відображають зміст дошкільної освіти. Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти, 2021). Програми розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

Компетентнісний підхід у дошкільній освіті

Характеристика ключових компетентностей (рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована).

Цілісність освітнього процесу в ЗДО

Взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку дитини. Характеристика компетентностей, що формуються у різних видах діяльності. Основні закономірності і чинники виховання і розвитку.

Загальні методи та форми виховання

Поняття про методи, засоби виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Вибір методів виховання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Характеристика різних видів діяльності дітей за освітніми напрямками («Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтв»).

ПСИХОЛОГІЯ

Предмет і методи психології

Психологія як наука про закономірності і механізми психіки. Розвиток наукових знань про природу і сутність психіки людини. Етапи становлення психології як науки. Галузі психологічних знань. Завдання сучасної психології. Місце психології в системі наук про людину.

Мозок і психіка. Рефлекторна природа діяльності мозку. Проблема локалізації психічних функцій. Психіка людини як продукт еволюції.

Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Структура свідомості, її зміст, походження. Свідоме і несвідоме в психіці людини.

Методи наукових досліджень. Спостереження, самоспостереження. Експеримент, його види. Бесіда, анкети, інтерв'ю, вивчення продуктів діяльності.

Психологія особистості

Поняття про особистість. Особистість як суб'єкт і об'єкт психології. Структура особистості за К.К. Платоновим. Спрямованість особистості як визначальна характеристика. Потреби особистості. Мотивація особистості. Самосвідомість і самооцінка особистості.

Теорії особистості: аналіз теорій Л.С. Виготського, Г.С. Костюка. Соціалізація особистості. Суть, зміст, напрями та механізми. Спілкування як засіб соціалізації, його структура, зміст, засоби (вербальні і невербальні). Спілкування як міжособистісне сприймання і розуміння. Ефекти міжособистісного сприймання (стереотипізація, ефект ореолу, ідентифікація).

Розвиток особистості в соціальних групах. Колектив як вищий рівень розвитку групи. Роль референтних груп у процесах соціалізації. Статус особистості в групі. Лідерство. Типи лідерів. Конформізм. Психологічна сумісність.

Когнітивна сфера особистості

Рівні і форми психічного відображення. Відчуття. Види відчуттів та їх закономірності (пороги чутливості, адаптація, взаємодія).

Сприймання. Види сприймань, їх властивості (осмисленість, аперцепція, вибірковість, предметність, константність).

Пам'ять. Види пам'яті. Уявлення пам'яті. Процеси пам'яті (запам'ятовування, відтворення, зберігання).

Мислення. Мислення як процес. Види і форми мислення. Мислительні операції.

Уява. Види уяви. Створення образів уяви.

Індивідуально-психологічні особливості в когнітивній сфері.

Афективна сфера особистості

Поняття про емоції і почуття. Сфера потреб і емоції, їх характеристика. Соціальна обумовленість почуттів. Види почуттів.

Емоційні стани: емоційний тон відчуття й сприймання, настрої, афект, пристрасть, стрес, фрустрація.

Воля як психічний процес, її функції. Види довільний дій. Структура складової вольової дії.

Індивідуальні відмінності в афективній сфері людини.

Індивідуально-психологічні властивості особистості

Темперамент. Історія розвитку уявлень про темперамент. Властивості темпераменту (чутливість, активність, реактивність, екстра-та інтровертність тощо). Психологічна характеристика типів.

Характер як система стереотипів реагування особистості. Типове та індивідуальне в характері. Структура характеру. Інтелект, воля, почуття і характер. Характер як система ставлення до світу. Акцентуації характеру.

Поняття про здібності. Здібності і задатки. Види і рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Індивідуально-психологічні відмінності за здібностями. Особливості розвитку здібностей дітей у діяльності.

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ: ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Соціальні, психофізіологічні особливості сучасного дитинства. Поняття «дитинство». Вікові межі дитинства. Соціальні, психофізіологічні, правові характеристики дитинства, зокрема, в період дошкільного віку. Національні традиції виховання дітей у праці. Специфіка сучасного інформаційного суспільства як середовища зростання дитини.

Родина – первинне середовище зростання малюка як людини і громадянина суспільства. Ставлення дитини до себе і світу. Типи сімей та їх вплив на результат виховання.

Дошкільна освіта – перша ланка в системі освіти України. Основні типи закладів дошкільної освіти в Україні, їх характеристика. Учасники освітнього процесу у сфері дошкільної освіти. Організація життєдіяльності дітей у закладі дошкільної освіти. Стандарт дошкільної освіти в Україні – Базовий компонент дошкільної освіти. Зміст дошкільної освіти.

Професійно-педагогічна діяльність вихователя дітей дошкільного віку, її характеристика. Роль педагога в суспільному розвитку країни, його функції. Поняття педагогічної діяльності, її структура. Роль педагогічної діяльності в суспільстві.

Основні якості особистості вихователя, педагогічні здібності та вміння. Мотивація професійної діяльності педагога. Культура мовлення вихователя дітей дошкільного віку. Педагогічна майстерність. Педагогічні орієнтири у формуванні творчості майбутнього вихователя. Кваліфікаційна характеристика (професіограма) вихователя. Права та обов'язки вихователів дітей дошкільного віку.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. 2021 <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>.
2. *Вступ до спеціальності: Дошкільна освіта. Модуль: навч. посібник* 2. М.А. Машовець, В.І. Дем'яненко. К.: Київ. ун-т. ім. Б.Грінченка. 2013. 188 с.
3. *Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження* / Упоряд.: О.Г Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
4. *Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. 2020. 440 с.*
5. Зайченко І.В. *Педагогіка: підручник*. 3-тє видання, перероблене та доповнене О К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
6. Закон України «Про дошкільну освіту» (2005) / Верхов. Рада України. К.: Парламент. вид-во, 2005. 32 с.
7. Закон України «Про освіту» (2017) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
9. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. К.: «Академвидав», 2015. 448 с.
10. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
11. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21. URL: [file:///D:/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0/adm/Downloads/61727cdc64def816302302%20\(1\).pdf](file:///D:/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0/adm/Downloads/61727cdc64def816302302%20(1).pdf)
12. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. *Загальна психологія*. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Додаткові:

1. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: моногр. А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш та ін.; за заг. ред. Н.В. Гавриш. Луганськ: Альма-матер, 2006. 368 с.
2. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» За наук. ред. Г.В.Беленької, О.А.Половіної, І.В.Кондратець; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. К.: Київ.ун-т ім. Б.Грінченка, 2021с.
3. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: моногр. За заг. ред. Г.В. Беленької, О.А. Половіної. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 208с.
4. Положення про дошкільний навчальний заклад : Постанова Кабінету Міністрів від 12 березня 2003 р. № 305. *Дошкільне виховання*. 2003. № 5. С. 3-6.
5. Психологія: навчальний посібник. Т.В. Іванова, О.А. Кривопишина, П.І. Сахно та ін.; за заг. ред. Л.М. Кудояра. Суми: Сумський державний університет, 2011. 331 с.
6. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навчальне видання. К.: Каравела, 2011. 328 с.
7. Фіцула М.М. *Педагогіка*: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.